

Litteratur

Bodil Ejrnæs (red.)

Dødehavsrullerne. Indhold, historie og betydning. København: Forlaget Anis 2009. 352 s. Kr. 329

En ny teologisk lærebog er sjælden – og så tilmed inden for en bidisciplin til Det Gamle Testamente som udforskningen af Dødehavsrullerne! Noget andet er, at initiativet er fuldt forståeligt under indtryk af den betydning, der tilkommer tekstfundene fra Juda ørken, når det gælder om at kaste nyt lys over jødedommen i det andet tempels tid og dermed over en periode af enestående rækkevidde med hensyn til at forstå den proces, som førte frem mod den hebraiske bibels tilblivelse og kristendommens opståen. Det betyder, at emnet rummer mange aspekter og åbner for mange synsvinkler. Derfor er der da også til udarbejdelse af bogen inddraget den ypperste ekspertise fra hele Norden, idet værket er forfattet af 17 nordiske forskere og udgivet samtidig i Danmark, Norge, Sverige og Finland.

Den danske udgave er på fornem vis redigeret af Bodil Ejrnæs, der for længst har indskrevet sit navn i dansk Qumranforskning, bl.a. som udgiver af de vigtigste af Dødehavsskrifterne i dansk oversættelse. Den norske, svenske og finske version har på samme måde haft en national redaktør. Hele projektet har løbet fra 2003 til 2007 inden for rammerne af Nordic Network in Qumran Studies. Da det ikke vil være muligt i det følgende udførligt at behandle de enkelte bidrag til værket, skal her de forskere nævnes, som har medvirket. Fra Danmark: Ellen Juhl Christiansen, Bodil Ejrnæs, Søren Holst, Jesper Høgenhagen, Kasper Bro Larsen og Anders Klostergaard Petersen; fra Finland: Jutta Jokiranta, Sarianna Metso, Juhana Saukkonen, Raija Sollamo og Hanne von Weissenberg; fra Sverige: Håkan Bengtsson, Håkan Ulfsgård, Cecilia Wassén og Mikael Winninge, samt fra Norge: Torleif Elgvin og Årstein Justnes.

Bogen består af fem hovedafsnit med hver tre til elleve underafsnit. I det første hovedafsnit gives en kortfattet, men fuldt tilstrækkelig, redegørelse for fundhistorien, den besværlige og deraf følgende tidkrævende publiceringsproces, samt en oversigt over de tekster, som er fundet i og omkring Qumran. I andet hovedafsnit ridser den tidshistoriske baggrund for Dødehavsrullerne op. Det gælder de geografiske og politiske forhold, såvel som de religiøse og sociale forhold i Palæstina fra omkr. 175 f.v.t. frem til templets ødelæggelse i 70 e.v.t. Særligt bør den fine præcisering af sprogbrugen omkring de religiøse partier (63-75) fremhæves som en fundgrube af viden. Det tredje hovedafsnit beskæftiger sig med spørgsmålet om Qumranbevægelsens identitet på grundlag af socialvidenskabelige begreber, sammenholdt med de oplysninger, teksterne selv stiller til rådighed. Hertil kommer de bidrag, de arkæologiske undersøgelser ved Qumranruinerne kan yde. Det sidstnævnte

forskningsfelt har ikke mindst åbnet for nye tolkninger i forhold til resultatet af udgravningerne i 1950'erne.

Det store hovedafsnit IV spænder fra en redegørelse for medlemskabets stiftelse i Qumran til en belysning af de forskellige sider af fællesskabets tro og livsførelse. Det gælder synet på præsteskab, tora og skriftbrug. Af særlig betydning til forståelse af Qumranfællesskabet er de apokalyptisk-eskatologiske forestillinger, som bærer dødehavsteksterne, og som der gøres rede for i de tre sidste bidrag til dette hovedafsnit (255-291).

Endelig søger det sidste hovedafsnit V at fastholde betydningen af Dødehavsrullerne ikke blot for bibelfagene, men også for forståelsen af rabbinsk jødedom og det hebraiske sprogs udvikling. Ikke mindst for det hebraiske sprog har Qumranforskningen bragt store landvindinger med sig. Det synes nu godtgjort, at qumranhebraisk ikke er at anse for et mellemtrin på vejen til rabbinsk hebraisk, men at det "er langt tættere beslægtet med bibelhebraisk end med rabbinernes sprogform" (333).

Alt i alt er værket væsentlig ved at præsentere forskningens nuværende stand. Hele vejen mærker man den spænding, som består mellem første generations opfattelse af Qumranbevægelsen som væsentlig overensstemmende med de essære, som kendes fra Josefus, Filon og Plinius (essærhypotesen), og den mere nuancerede forståelse, som et stadigt større tekstmateriale og mere forfinede videnskabelige metoder har muliggjort.

De mange uløste problemstillinger, som stadig knytter sig til teksterne fra Qumran, er fastholdt i dette værk og rummer i sig selv en udfordring for kommende generationer af studerende. Til deres hjælp stiller værket imidlertid kun få opslagsmæssige hjælpemidler til rådighed. I afsnittet med ordforklaringer savner man "nabatæerne" (49) og "tannaitiske skrifter" (326). Men især mærkes savnet af såvel et sag- som et stedregister. På s. 317 refereres et synspunkt, som Raymond Brown har fremsat, men det nævnes ikke hvor. Mere alvorligt forekommer det, at værket ud over nordisk sekundærlitteratur kun henviser til engelske titler. Konkret savnes henvisning til f.eks. Qumranordbogen fra Göttingen og ThWQ fra Bonn. Men at værket vil stå sin prøve, er hævet over al tvivl.

Søren Ruager